

Päiväys
19.12.2024

Diaarinumero
20976/03.04.04.04.19/2021

JULKINEN KUULUTUS

Vaasan hallinto-oikeuden päätös ympäristönsuojelulain mukaisessa valitusasiassa

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

19.12.2024

Päätöksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä julkaisemisajankohdasta.

Päätöksen tiedoksisaantipäivä on **26.12.2024**.

Asia

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 19.12.2024 nro 1737/2024, valitus ympäristölupa-asiassa, primääriliuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajentaminen, Sotkamo, Sonkajärvi, Kajaani.

Luvan hakija

Terrafame Oy

Kuulutuksen ja päätösasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja päätösasiakirja pidetään nähtävillä **19.12.2024 – 27.1.2025**

Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla osoitteessa:

<https://oikeus.fi/hallinto-oikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallinto-oikeudenkuulutukset/paatoskuulutukset.html>

Muutoksenhakuohjeet

Ohjeet valituksen tekemiseen löytyvät kuulutetun päätöksen muutoksenhakua koskevasta osasta sekä siihen liitetystä valitusosoituksesta. Valitusaika päättyy **27.1.2025**.

19.12.2024

Dnro 20976/03.04.04.19/2021

Asia Valitus ympäristölupa-asiassa

Muutoksenhakijat Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Kajaanin yhdistys ry, Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry, Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys ry ja Kansalaisten kaivosvaltuuskunta ry

Luvan hakija Terrafame Oy

Päätös, johon on haettu muutosta

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto 2.7.2021 numero 125/2021

Aluehallintovirasto on myöntänyt Terrafame Oy:lle määräaikaisen ympäristöluvan Sotkamon kaivoksen malmin primääriliuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajentamiseen ja toimintaan.

Aluehallintovirasto on määrännyt, että Terrafame Oy saa ottaa primääriliuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajennuksen (150 m) käyttöön ja aloittaa toiminnan lupamääräyksiä noudattaen muutoksenhausta huolimatta.

Toiminnassa on noudatettava päätöksessä annettuja lupamääräyksiä sekä toiminnan yleisen järjestämisen osalta Terrafame Oy:n kaivoksen toimintaa koskevissa lainvoimaisissa tai täytäntöönpanokelpoisissa ympäristöluvista määrättyä.

Toiminnasta ei ennalta arvioiden aiheudu toimenpitein estettävää tai ympäristönsuojelulain mukaisesti korvattavaa vahinkoa. Ennakoimattoman vahingon varalta on annettu ohjaus.

Aluehallintoviraston päätös sisältää lupamääräykset 1–9, joista lupamääräykset 1–8 kokonaisuudessaan ja lupamääräyksen 9 kolme ensimmäistä kappaletta kuuluvat seuraavasti:

Lupamääräykset

Määräykset pilaantumisen ehkäisemiseksi

1. Luvan saajan on toteutettava malmin primääriliuotusalueen lohkojen 2 ja 3 noin 150 metrin laajennusosan pohjarakenteet ympäristö- ja vesitalouslupahakemuksen Dnro PSAVI/2461/2017 täydennyksen 23.1.2020 liitteen 5 ja ympäristölupahakemuksen Dnro PSAVI/4479/2021 täydennyksen 24.5.2021 liitteen 'Rakennussuunnitelmat' mukaisesti siten, että laajennusalueen pohjarakenne muodostuu eri kohdissa vähintään seuraavista rakenteista:

Maaleikkauksessa ylhäältä alaspäin:

- Salaojakerros KaM 32/63	300 mm
- Salaojaputken ympärystäyttö 8/32 ¹⁾	100 mm
- Salaojaputket Ø110 mm, k/k 5 m	
- Purkumalmi 0/12	500 mm
- Suodatinkangas geotekstiili 500 g/m ² B25	
- HDPE-kalvo 2,0 mm	
- Bentoniittimatto	
- Murskekerros KaM 0/16 tai 0/12	100 mm
- Louhepengeri + kiilaus KaM 0/63	1 000 mm
- Suodatinkangas N4 ²⁾	

Louhepenkereellä ylhäältä alaspäin:

- Salaojakerros KaM 32/63	300 mm
- Salaojaputken ympärystäyttö 8/32 ¹⁾	100 mm
- Salaojaputket Ø110 mm, k/k 5 m	
- Purkumalmi 0/12	500 mm
- Suodatinkangas geotekstiili 500 g/m ² B25	
- HDPE-kalvo 2,0 mm	
- Bentoniittimatto	
- Murskekerros KaM 0/16 tai 0/12	100 mm
- Louhepengeri + kiilaus KaM 0/63	

Kallioleikkauksessa ylhäältä alaspäin:

- Salaojakerros KaM 32/63	300 mm
- Salaojaputken ympärystäyttö 8/32 ¹⁾	100 mm
- Salaojaputket Ø110 mm, k/k 5 m	
- Purkumalmi 0/12	500 mm
- Suodatinkangas geotekstiili 500 g/m ² B25	
- HDPE-kalvo 2,0 mm	
- Bentoniittimatto	
- Murskekerros KaM 0/16 tai 0/12	100 mm
- Irtilouhinti + kiilaus KaM 0/63	500 mm

¹⁾ Ei putken alapuolelle.

2) Mikäli pohjamaassa hienoainesta (# <0,063 mm) yli 30 %.

Lohkojen keskikaistalla kalliroleikkauksessa ylhäältä alaspäin:

Paaluvälit 2400–2443 ja 2586–2639:

- Murskekerros KaM 0/63	800 mm
- Irtilouhinta + kiilaus KaM 0/63	1 000 mm

Paaluväli 2443–2586:

- Murskekerros KaM 0/63	800 mm
- Murskekerros KaM 0/12	100 mm
- Suodatinkangas geotekstiili 500 g/m ² B25	
- HDPE-kalvo 2,0 mm	
- Bentoniittimatto	
- Murskekerros KaM 0/16 tai 0/12	100 mm
- Irtilouhinta + kiilaus KaM 0/63	1 000 mm

2. Primääriliuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajennusosan pohjarakenteet ja muut ympäristörakenteet on toteutettava rakennussuunnitelmien, työselostusten ja laadunvalvontasuunnitelmien mukaisesti. Rakentamisen laadunvalvonnan yhteenvetoraportit on toimitettava Kainuun ELY-keskukselle niiden valmistuttua.

3. Malmin kasausta, liuotusta ja purkua primääriliuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajennusosalla on toteutettava erityisellä huolella niin, että pohjarakenteet pysyvät kunnossa ja ettei hapanta metallipitoista primääriliuosta pääse maa- ja kallioperään ja pohjaveteen.

Luvan saajan on laadittava ohjeet primääriliuotuksen eri osaprosessien toteutuksesta sekä koulutettava henkilöstö tehtäviinsä. Laaditut ohjeet sekä suunnitelma primääriliuotusalueella toimivien henkilöiden kouluttamiseksi on toimitettava Kainuun ELY-keskukselle kolmen kuukauden kuluessa päätöksen antamisesta.

4. Luvan saajan on tarkkailtava primääriliuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajennusosan pohjarakenteiden toimivuutta jatkuvatoimisesti vähintään 24.5.2021 toimitetussa täydennyksessä ja sen liitteessä 'Pohjakalvon näytteenottosuunnitelma, Primäärin alue' laajuudessa.

Jos lohkojen 2 ja 3 laajennusosan pohjarakenteissa havaitaan ensimmäisen liuotuskierron jälkeen vaurioita, on pohjarakenteiden kunto selvitettävä oleellisesti laajemmalla alueella kuin mitä mainitussa tarkkailusuunnitelmassa on esitetty. Havaitut vauriot on viipymättä ilmoitettava Kainuun ELY-keskukselle. Samalla ELY-keskukselle on esitettävä suunnitelma pohjarakenteiden tarkkailun laajentamisesta.

Luvan saajan on tarkkailtava myös lohkojen 2 ja 3 laajennusosan keskikaistan pohjarakenteen toimivuutta ja keskikaistan kalvottamattoman alueen kautta maaperään ja pohjaveteen mahdollisesti kulkeutuvia päästöjä.

5. Kaikki laajennusalueen suoto-ojien ja keskikaistan viemäroinnin keräämä vesi sekä laajennusalueen ympäristeiden ojiin kertyvä vesi on johdettava käsiteltäväksi tai palautettava liuoskiertoon.

Häiriötilanteet ja muut poikkeukselliset tilanteet

6. Luvan saajan on ryhdyttävä viipymättä toimenpiteisiin primääriliuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajennusosan pohjarakenteiden parantamiseksi, jos tarkkailutulokset tai muut havainnot osoittavat ensimmäisen liuotuskierroksen (kasan purun) jälkeen tai myöhemmin pohjarakenteiden vaurioituneen tai primääriliuoksen vuotaneen maa- ja kallioperään ja edelleen pohjaveteen. Pohjaveden suojapumppaukset on tällöin käynnistettävä viipymättä.

Uusia pohjarakenteita ja muita maa- ja kallioperän ja pohjaveden pilaantumisen estämistoimenpiteitä koskevat suunnitelmat on toimitettava hakemusasiana ympäristölupaviranomaisen hyväksyttäväksi. Hakemuksessa on esitettävä myös käynnissä olevat suojapumppaukset ja muut toimenpiteet, joilla rajoitetaan pilaantumista.

7. Luvan saajan on ennakolta varauduttava primääriliuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajennusosan mahdollisiin poikkeuksellisiin tilanteisiin laatimalla päivitetty yksityiskohtainen poikkeuksellisia tilanteita koskeva toimintasuunnitelma kolmen kuukauden kuluessa toiminnan käynnistymisestä. Toimintasuunnitelma on yhdistettävä osaksi koko kaivos- ja metallituotantotoiminnan ennalta varautumissuunnitelmaa.

Tarkkailua koskevat määräykset

8. Primääriliuotuksen ja primääriliuotusalueen sekä niihin liittyen myös lohkojen 2 ja 3 laajennusosan hoitoa, käyttöä ja niihin liittyviä toiminnan tarkkailuja varten on määrättävä näistä tehtävistä vastuussa oleva henkilö, jonka nimi ja yhteystiedot on ilmoitettava Kainuun ELY-keskukselle sekä Kajaanin kaupungin ja Sotkamon kunnan ympäristönsuojeluviranomaisille.

Primääriliuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajennusosan läheisyyteen sen reuna-alueille ja keskikaistalle on asennettava yhteensä vähintään neljä pohjavesiputkea mahdollisten primääriliuosvuotojen havaitsemiseksi. Niistä on otettava näytteet vähintään neljä kertaa vuodessa. Näytteistä on tehtävä vähintään vastaavat analyysit kuin ensimmäisen vaiheen liuotusalueen nykyisistä pohjavesiputkista on edellytetty tehtäväksi. Laajennusosan lähialueen pohjavesitarkkailu sekä tarkkailun tulosten raportointi on liitettävä primääriliuotusalueen ja koko kaivoksen tarkkailuohjelmaan.

Primääriliuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajennusosan liuotuskasan ilmastuksesta aiheutuvat melupäästöt on mitattava kesän 2021 luvan saajan vastineessa 28.6.2021 esitetyn mukaisesti.

Perusteltu esitys primääriliuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajennusosan lähialueen yksityiskohtaiseksi pohjaveden tarkkailusuunnitelmaksi sekä lupamääräyksen 4 edellyttämän laajennusosan keskikaistan tarkkailusuunnitelmaksi on toimitettava Kainuun ELY-keskuksen hyväksyttäväksi kolmen kuukauden kuluessa päätöksen antamisesta. Tarkkailua ja sen raportointiaikoja voidaan myöhemmin muuttaa ympäristönsuojelulain 65 §:n mukaisesti.

Vakuus jätehuollon varmistamiseksi

9. Luvan saajan on asetettava kolmen kuukauden kuluessa päätöksen antamisesta ympäristö- ja vesitalouslupapäätöksessä 30.6.2014 nro 36/2014/1 ja muissa luvan saajan Sotkamon kaivosta ja metallituotantoa koskevissa ympäristöluvissa määrättyjen vakuuksien lisäksi vakuus (lisävakuus) primääriliuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajennusosan asianmukaisen jätehuollon, seurannan, tarkkailun ja toiminnan lopettamisessa tai sen jälkeen tarvittavien toimien varmistamiseksi. Vakuus asetetaan Kainuun ELY-keskukselle.

Primääriliuotusalueen (ensimmäisen vaiheen liuotusalue) lohkojen 2 ja 3 laajennusosan osalta asetettavan lisävakuuden on vastattava laajennusosana käyttöön otettavan alueen pinta-alaneliömetriä kohden aiheutuvaa sulkemiskustannusta. Lisävakuus on asetettava seuraavasti:

Ensimmäisen vaiheen liuotusalue, lohkojen 2 ja 3 laajennusosa	30 €/m ² (sis. ALV 24 %)
--	-------------------------------------

Päätöksen voimassaolo

Lupa on voimassa määräaikaisena siihen asti, kunnes aluehallintovirastossa vireillä olevasta Terrafame Oy:n Sotkamon kaivosta ja metallituotantoa koskevasta ympäristö- ja vesitalouslupahakemuksesta Dnro PSAVI/2461/2017, johon malmin primääriliuotus sisältyy yhtenä toimintona, annettava päätös tulee lainvoimaiseksi tai vähintään lohkojen 2 ja 3 laajennusalueiden osalta täytäntöönpanokelpoiseksi.

Ratkaisun perustelut

Aluehallintovirasto on perustellut päätöstään muun ohella seuraavasti:

Käsiteltävä asia

Primääriliuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajennusosan toteutukselle ja käytölle on haettu lupaa osana Terrafame Oy:n Sotkamon kaivos- ja metallituotantotoimintaa ja sen laajentamista koskevaa lupahakemusta. Nyt

erillään käsiteltävänä oleva hakemus on annettu tiedoksi kuuluttamalla osana edellä mainittua hakemusasiasa.

Terrafame Oy on 5.5.2021 pyytänyt primääriliuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajennusosaa koskevan lupa-asian ratkaisemista erillisellä päätöksellä, jos aluehallintovirastossa Sotkamon kaivos- ja metallituotantotoimintaa koskevaa ympäristö- ja vesitalouslupahakemusta ei pystytä ratkaisemaan viimeistään kesäkuun alussa 2021. Yhtiö on täydentänyt pyyntöään lisätiedoilla, muun muassa tarkennetuilla rakennesuunnitelmilla.

Kyseessä oleva lohkojen 2 ja 3 uusi laajennusosa kasvattaa suhteellisen vähän primääriliuotusaluetta. Uusi 12 ha:n alue on pinta-alana tarkasteltaessa kokonaisuutena vähäinen, kun sitä verrataan niihin kaivosalueisiin, joista jo nyt johdetaan likaantuneita vesiä käsittelyn piiriin (>1 500 ha). Laajennusalueella käsiteltävän malmin määrä on merkittävä. Kun otetaan huomioon sen suunniteltu siirto jo toteutettuun toisen vaiheen liuotukseen ja tässä päätöksessä jätehuollon varmistamiseksi määrätty vakuus, jää laajennusalueen yhteisvaikutus koko toimintaa koskevaan ympäristölupahakemuksen mukaisiin toimintoihin liittyviin malmin ja jätteiden käsittelyyn nähden kohtuullisen vähäiseksi.

Laajennusalue ei aiemmasta toiminnasta saatujen kokemusten perusteella parannetut uudet pohjarakenteet ja tässä päätöksessä annetut määräykset huomioon ottaen ennalta arvioiden lisää olennaisesti primääriliuotuksesta aiheutuvaa maaperän ja pohjaveden pilaantumisriskiä.

Edellä olevan perusteella lohkojen 2 ja 3 laajentamiselle 150 metrillä ei ole huomattavia yhteisvaikutuksia nykyisen kaivostoiminnan ja metallitehtaan uuden lupaharkinnan kanssa. Näin ollen ensimmäisen vaiheen liuotusvaiheen laajentamista koskeva ympäristölupahakemus on voitu ratkaista ennen kuin koko toimintaa koskeva ympäristölupahakemus on ratkaistu.

Kyseiseltä primääriliuotusalueen laajennusosalta saadaan myös tehostetun tarkkailun avulla tietoa parannettujen uusien pohjarakenteiden toiminnasta. Sen nopea käyttöönotto liuotustoimintaan on järkevää, jotta uusien rakenteiden kestävydestä ja toimivuudesta saadaan verrattain nopeasti uutta tietoa. Muilta osin aluehallintovirasto on viitannut lupaharkinnan perusteluihin.

Ympäristöluvan harkinnan perusteet

Primääriliuotusalueen laajentaminen lupaharkinnan kannalta

Kyseessä on jo toiminnassa olevan Sotkamon kaivoksen malmin primääriliuotusalueen (lohkot 1–4) lohkojen 2 ja 3 jatkamisesta noin 150 metrillä. Tällöin nykyinen primääriliuotusalueen kokonaispinta-ala noin 200

ha laajenee noin 12 ha:lla. Koko primääriliuotusalue pitenee noin 2 400 metristä noin 2 550 metriin ja lohkot 2 ja 3 noin 1 200 metristä noin 1 350 metriin. Tällä jatko-osalla on ympäristönsuojelulain 41 §:n tarkoittama kiinteä tekninen ja toiminnallinen yhteys jo toiminnassa olevaan primääriliuotusalueeseen (lohkot 1–4) erityisesti lohkoihin 2 ja 3 ja muuhun Terrafame Oy:n metallituotantotoimintaan.

Primääriliuotusalueen lohkojen 1–4 vanhat pohjarakenteet eivät ole toimineet odotetulla tavalla tai ne eivät ole olleet niin kestäviä kuin on ennakoitu. Primääriliuotusalueelta on päässyt hapanta, runsaasti metalleja sisältävää primääriliuosta maa- ja kallioperään sekä pohjaveteen niin, että pohjaveden suojapumppaukset ovat olleet tarpeen. Nämä päästöt ovat aiheuttaneet ympäristö- ja vesitalousluvan 30.4.2014 numero 36/2014/1 lupaharkinnasta poikkeavaa maaperän ja pohjaveden pilaantumista liuotusalueella ja sen läheisyydessä. Pilaantumista on saatu rajattua suojapumppauksin ja liuotusalueen pohjarakenteen laajoilla korjaustoimenpiteillä.

Primääriliuotuslohkojen 2 ja 3 laajennusosa muodostaa noin 6 % useita vuosia käytössä olleesta primääriliuotusalueesta (lohkot 1–4). Laajennusosan pinta-alaa 12 ha ei kuitenkaan voida pitää vähäisenä. Sinne primääriliuotukseen kasattavan malmin määrä on 1–2 Mt. Vaikka primääriliuotuslohkojen 2 ja 3 laajennusalueen osuus koko primääriliuotusalueesta ei ole kovin suuri, on toiminta laajennusalueellakin laajamittaista.

Luvan voimassaolo

Terrafame Oy:n kaivoksen ympäristölupa 30.4.2014 numero 36/2014/1 on muutettu Vaasan hallinto-oikeuden päätöksellä 28.4.2016 numero 16/0090/2 määräaikaiseksi. Keskeisenä perusteena määräaikaiselle ympäristölupalta on ollut malmin liuotusprosessin toimintaan ja kaivosalueen vesienhallintaan liittyvät ongelmat ja tästä johtuvat epävarmuudet toiminnan päästöistä vesiin ja niiden vaikutuksista.

Primääriliuotusalueen lohkojen 2 ja 3 jatkamisesta ja käytöstä hakemuksen ja tämän päätöksen mukaisesti toimittaessa ei ennalta arvioiden aiheudu ympäristönsuojelulain 17 §:ssä tarkoitettua pohjaveden pilaantumista tai sellaisia päästöjä vesiin, joilla voisi olla keskeistä merkitystä koko toiminnan lupaharkinnassa. Toiminnalla on kuitenkin kiinteä yhteys niihin seikkoihin, joiden perusteella toiminnan päälupa on myönnetty määräaikaisena. Näin ollen tämä lupa on myönnetty määräaikaisena niin, että se on voimassa siihen asti, kunnes aluehallintovirastossa vireillä olevasta Sotkamon kaivosta ja metallituotantoa koskevasta ympäristö- ja vesitalouslupahakemuksesta annettava päätös tulee lainvoimaiseksi tai täytäntöönpanokelpoiseksi. Siinä päätöksessä ratkaistaan muun muassa malmin primääriliuotusta koskevat asiat kokonaisuutena. Asiassa annettava päätös tulee siten korvaamaan tämän päätöksen. ---

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Kajaanin yhdistys ry, Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry, Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys ry ja Kansalaisten kaivosvaltuuskunta ry ovat ensisijaisesti vaatineet, että aluehallintoviraston päätös kumotaan ja jo aloitetut rakentamistyöt keskeytetään. Muutoksenhakijat ovat vaatineet, että alue ennallistetaan ja ennallistamiselle määrätään vakuus. Toiminnan aloittaminen muutoksenhausta huolimatta on kiellettävä. Muutoksenhakijoiden oikeudenkäyntikulut ja oikeudenkäyntimaksu on korvattava johtuen lupaviranomaisen ja hakijan ilmeisistä virheistä, valituksen laatimishetkellä 900 euroa.

Toissijaisesti muutoksenhakijat ovat vaatineet, että aluehallintoviraston päätös kumotaan ja asia palautetaan aluehallintovirastolle uudelleen käsiteltäväksi. Terrafame Oy (jäljempänä myös ”yhtiö”) on velvoitettava tekemään puuttuvat selvitykset purku- ja vuotovesien kemiallisesta ja ekologisesta tilasta, kaivannaisjätteiden pitkäaikaisesta laillisesta turvallisuudesta sekä laajennuksen alueen pinta- ja pohjavesien valuma-alueista ja niille tulevasta kuormituksesta toiminnan aikana ja sen jälkeen myös pitkien aikojen kuluessa.

Koko suunnitellun laajennusalueen luontoarvot on selvitettävä, erityisesti vesilain mukaiset kohteet ja rotkokehräjäkälän esiintyminen. Tarvittaessa yhtiölle on määrättävä kompensatiovelvoite. Sopenjoen valuma-alueen kaikkien lampien ja järvien, purojen ja jokien veden laatua on seurattava kuukausittain.

Toiminnalle on määrättävä vakuudet kattaen kasatun malmin käsittely kaivoksen prosessissa ja sen jälkeen jätteenä tai malmin käsittely jätteenä sekä sen tuotossa syntyvän sivukiven jätekäsittely. Jätteen käsittelyn tulee käsittää jätteen pysyvä stabilointi.

Tiivisrakenteissa käytettävien muovien vaikutukset on selvitettävä, mukaan lukien vapautuvat mikromuovit ja kemikaalit sekä muovijätteiden vaikutukset jäte- ja hulevesiin. Jätealueen kunnostuksen, ylläpidon sekä vesien puhdistuksen sekä siitä tulevien jätteiden kustannukset pitkienkin aikojen kuluessa tulee selvittää sekä määrätä näille vakuus. Arvioitu vesienkäsittelyn ja ylläpidon kustannus on kaksi miljoonaa euroa vuodessa ja tämä tulee suorittaa vähintään 5 000 vuoden ajaksi.

Tiivisrakenteina käytettävä muovi tulee korvata kasojen kemikaalit ja lämpötilan kestäväällä betoni- tai asfalttityyppisellä rakenteella, joka tulee asentaa asianmukaisesti asennetun bentoniittimaton sekä salaajitetun rakenteen päälle. Primäärilentän alapuoliset kallioruhjeet on selvitettävä ja tukittava injektoimalla. Ruhjeissa tulee olla pohjaveden tarkkailu.

Muutoksenhakijat ovat perustelleet ensisijaisia vaatimuksiaan muun ohella seuraavasti:

Päätös tulee kumota ympäristönsuojelulain 41 §:n ja 49 §:n vastaisena. Asia olisi pitänyt käsitellä ympäristönsuojelulain 41 §:n mukaisesti yhdessä uutta päälupaa koskevan hakemuksen kanssa, joka on samanaikaisesti vireillä aluehallintovirastossa. Päätös tarkoittaa, että lupaviranomainen on sitoutunut primäärikentän ja siten tuotannon laajennukseen määräaikaisen vanhan luvan ehdoilla. Lupahakemusta ei ole kuulutettu erikseen, eikä siitä ole pyydetty lausuntoja. Lupa on selvästi osa laajempaa lupakokonaisuutta, joka kuuluu yhdessä luvitettavaksi.

Valitus tulee käsitellä yhdessä varsinaisen lupakokonaisuuden kanssa käsittäen varsinaisen ympäristö- ja vesitalousluvan eli uuden pääluvan, uuden sivukivialueen KL1 ympäristöluvan, akkukemikaalitehtaan ympäristöluvan sekä akkukemikaalilaitokseen liittyvien energialaitosten ympäristöluvan.

Yhtiön perustelu taloudellisesta tappiosta ei ole hyväksyttävä. Koska toiminta on kokonaisuudessaan kestävä ja pilaisi ympäristöä hyvin pitkiä aikoja, ei sen laajentaminen ole hyväksyttävää. Toiminnasta aiheutuu merkittävää ympäristönsuojelulain 5:n § 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

Kaivoksen suurimmalta ja pitkäaikaisimmalta ympäristövaikutukselta eli jätteiltä puuttuu ympäristövaikutusten arviointi. On ilmeistä, että lupakokonaisuuden noin 1 000 miljoonaa tonnia tai laajennuksessa 60 vuodeksi suunnitellut 2 000 miljoonaa tonnia vaarallisinta mahdollista jätettä edellyttävät ympäristövaikutusten arviointia, vaikka kyseessä on kaivannaisjäte.

Yhtiöllä ei ole lainmukaisia kaatopaikkoja vaarallisille kaivannaisjätteille. Kaivoksen alueella kallioruhjeettomia ja suohon liittymättömiä kaatopaikka-alueita ei ole saatavilla.

Ympäristövaikutukset sulkemisen jälkeen ovat kestävämmät. Kaivannaisjätedirektiivi edellyttää, että ympäristölaatuunormit ei ylitetä vesistöissä pitkienkin aikojen kuluessa. Sivukivialueen KL2 suotovesien pitoisuudet ylittävät ympäristölaatuunormit. Yhtiö ei ole esittänyt vakuuksia vesien pitkäaikaiseen puhdistamiseen. On ilmeistä, että suotovesien käsittely ja jätealueiden ylläpito jopa tuhansien vuosien ajan ei ole mahdollista.

Ympäristölupa on vesipuitelidirektiivin ja Weser-päätöksen vastainen. Se aiheuttaisi vesistön ekologisen ja kemiallisen tilan heikentymistä. Kaivannaisjätteet ovat kapseloituina vaarallisia hyvin pitkiä aikoja, todennäköisesti tuhansia vuosia.

Johtuen jätteiden pitkäaikaisista riskeistä ja käsittelyn suurista kustannuksista toiminnan aloittaminen muutoksenhausta huolimatta tekisi muutoksenhaun tyhjäksi.

Muutoksenhakijat ovat perustelleet toissijaisia vaatimuksiaan valituksesta tarkemmin ilmenevällä tavalla.

Asian käsittely ja selvittäminen hallinto-oikeudessa

Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta on pyydetty lausunto valituksesta. Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle ja patoturvallisuusviranomaiselle, Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Lapin ja Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kalatalousviranomaisille, Sotkamon ja Sonkajärven kunnille sekä Kajaanin kaupungille, Sotkamon ja Sonkajärven kuntien sekä Kajaanin kaupungin ympäristönsuojelu-, terveydensuojelu- ja kaavoitusviranomaisille, Ruokavirastolle, Geologian tutkimuskeskukselle, Säteilyturvakeskukselle, Liikenne- ja viestintävirastolle, Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle, Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle, Museovirastolle, sekä Kainuun pelastuslaitokselle on varattu tilaisuus vastineen antamiseen valituksesta.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on valituksen johdosta antamassaan lausunnossa viitannut valituksenalaisen päätöksen ratkaisuun ja sen perusteluihin ja todennut, että valituksessa ei ole esitetty sellaisia seikkoja, jotka antaisivat aihetta päätöksen kumoamiseen, muuttamiseen tai palauttamiseen aluehallintovirastolle uudelleen käsiteltäväksi. Lupakäsittelyssä on noudatettu tarkoin lainmukaista menettelyä ja asian ratkaisemiseksi on ollut käytettävissä riittävät selvitykset. Muutoksenhakijoiden on pidettävä oikeudenkäyntikulut omana vahinkonaan.

Terrafame Oy on valituksen johdosta antamassaan vastineessa vaatinut valituksen hylkäämistä kokonaisuudessaan ja valituksenalaisen päätöksen pysyttämistä voimassa. Yhtiö on lisäksi todennut muun ohella seuraavaa:

Primääriliuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajentamista koskeva, määräaikaisena annettu ympäristölupa on käsitelty erillään Sotkamon kaivosalueen toimintoja eli uutta päälupaa koskevasta hakemuksesta. Päätös perustuu pääasiallisesti voimassa olevaan vuoden 2014 ympäristölupaan ja tämän lisäksi muihin kaivosalueen toimintoja koskeviin voimassa oleviin lupiin. Asiassa tulee jättää tutkimatta uutta päälupaa koskevassa lupaprosessissa käsiteltävänä olevien toimintojen luvittamista koskevat vaatimukset.

Valituksenalaisen päätöksen mukainen toiminta ei vaikuta kaivoksen jätevesipäästöihin. Näitä koskien on annettu lupamääräykset vuoden 2014 ympäristöluvassa, joka on voimassa siihen asti, kunnes kaivoksen uutta päälupaa koskeva hakemus on lainvoimaisesti ratkaistu tai muuten täytäntöönpanokelpoinen. Asia on voitu käsitellä erillään uudesta pääluvasta. Asian käsittelyssä ja ratkaisussa ei ole tapahtunut kuulemisvirhettä.

Terrafame Oy on 30.8.2017 toimittanut aluehallintovirastolle Sotkamon kaivosta ja metallituotantoa koskevan ympäristö- ja vesitalouslupahakemuksen, jota on myöhemmin täydennetty ja muutettu. Hakemus koskee nykyisiä toimintoja ja niiden muutoksia sekä uusia toimintoja, ja sen lähtökohtana on voimassa olevan vuoden 2014 ympäristöluvan määräaikaisuus. *Terrafame Oy* on 5.5.2021 pyytänyt

aluehallintovirastoa antamaan yhtiön uutta päälupaa koskevasta hakemuksesta erillisen päätöksen siltä osin kuin hakemus koskee primääriliuotusalueen laajentamista ensimmäisen laajennusvaiheen osalta. Vaikka primääriliuotuksella ja yhtiön muulla toiminnalla on ympäristönsuojelulain 41 §:ssä tarkoitettu tekninen ja toiminnallinen yhteys, primääriliuotusalueen laajennusta koskien lupaa on voitu hakea erikseen, koska hakemuksen johdosta ei ole tarpeen muuttaa muuta kaivosalueen toimintoja koskevaa voimassa olevaa lupaa. Toiminnassa ei myöskään synny uusia ja koko toiminnan kannalta merkittäviä ympäristövaikutuksia ympäristönsuojelulain 46 §:ssä tarkoitettussa merkityksessä.

Luvan määräaikaaisuudesta ei voida valituksessa esitetyllä tavalla tehdä johtopäätöstä siitä, että asia olisi tullut käsitellä pääluvan yhteydessä. Valituksenalaista päätöstä annettaessa lupamääräykset on tullut sitoa kaivoksen voimassa oleviin ympäristölupiin, joiden muuttuessa lupamääräykset tulevat perustumaan uuteen ympäristölupaan, erityisesti uuteen päälupaan. Primäärialueen laajennusta koskien määräajaksi myönnetty lupa mahdollistaa sen, että uutta päälupaa koskevaa hakemusta, johon malmin primääriliuotus sisältyy yhtenä toimintona, käsitellessään ja kyseistä lupa-asiaa ratkaistessaan aluehallintovirasto voi tarvittavin osin muuttaa tai päivittää päälupaa koskevan hakemuksen kohteena olevia kaivosalueen toimintoja koskevia lupaehtoja. Uutta päälupaa annettaessa on myös mahdollista ottaa huomioon valituksenalaisessa päätöksessä edellytetyn tarkkailun tulokset.

Valituksessa on yleisellä tasolla viitattu siihen, että primääriliuotusalueelle tehtävästä läjityksestä aiheutuisi merkittävää ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Valituksessa ei kuitenkaan osoiteta toiminnasta aiheutuvan mitään suoranaista pilaantumista, vaan siinä vedotaan etupäässä tulevaan kapseloinnin hajoamiseen. Materiaalin loppusijoittaminen ja näin ollen kapselointi tapahtuu vasta sekundäärialueella, jota valituksenalainen päätös ei koske. Valituksessa ei muutoinkaan ole yksilöity tarkemmin sitä, millä perusteella valituksenalaisen päätöksen on katsottu olevan ympäristönsuojelulain 49 §:n vastainen. Väite vaikuttaisi perustuvan kaivoksen toiminnasta syntyviin jätteisiin, sulkemisen jälkeisiin ympäristövaikutuksiin ja vesien puhdistamiseen sekä epäiltyyn vesien valumiseen laajennusalueen ulkopuolelle.

Primääriliuotusalueella olevaa malminia ei lueta jätteeksi, vaan jätestatus syntyy vasta siinä vaiheessa, kun malmi siirretään loppusijoituspaikkaansa sekundäärialueelle. Primääriliuotusalueen laajennuksesta ei aiheudu päästöjä maaperään tai pohjaveteen. Liuotuskasoista salaojarakenteen kautta ulostuleva prosessiliuos johdetaan keruualtaisiin, joista osa liuoksesta syötetään metallien talteenottolaitokselle ja pääosa palautetaan hapotuksen jälkeen takaisin kastelualtaisiin. Toiminnasta ei siten aiheudu poistovesiä tai päästöjä vesistöön, vaan prosessivedet kerätään talteen ja kierrätetään puhdistettaviksi. Toiminnan loppuessa primääriliuotusalueet tyhjennetään sekundäärialueelle ja maapohja puhdistetaan. Prosessivesien puhdistamisesta on määrätty vuoden 2014 ympäristöluvassa. Valituksessa viitattut suotovesien käsittely ja jätealueiden ylläpito eivät näin ollen kuulu nyt kyseessä olevaan asiaan.

Primääriliuotusalueen rakenteet on hyväksytty lainvoimaisessa vuoden 2014 ympäristöluvassa ja lohkojen 2 ja 3 osalta niihin on tehty valituksenalaisessa päätöksessä parannuksia saatujen käyttökokemusten perusteella. Rakennemuutosten tarkoituksena on ympäristöturvallisuuden parantaminen. Rakennemuutosten myötä vuotojen aiheutuminen on erittäin epätodennäköistä, eikä vuotovesien vaikutusten tarkempi selvittäminen ole tämän vuoksi tarpeen. Primääriliuotusalueen laajennus sijoittuu yhtiön nykyiselle teollisuusalueelle, joten hankkeen toteuttaminen ei vaadi uusien luonnontilaisten alueiden käyttöönottoa.

Ympäristölupahakemuksesta saatavilla ollut tieto on ollut riittävä asian käsittelemiseksi ja ratkaisemiseksi. Luvan myöntämisen edellytykset ovat täyttyneet. Toiminnalle on asetettu riittävä vakuus. Toiminnalle on myös voitu myöntää aloittamislupa muutoksenhausta huolimatta. Valituksenalaisen päätöksen lupamääräyksessä 8 on toiminnan luonne huomioon ottaen annettu riittävät tarkkailua koskevat määräykset.

Muutoksenhakijoiden oikeudenkäyntikuluja ei tule määrätä Terrafame Oy:n maksettavaksi.

Suomen Luonnonsuojeluliitto ry ja Kansalaisten kaivosvaltuuskunta ry ovat antaneet vastaselityksen.

Hallinto-oikeus on lähettänyt muutoksenhakijoiden vastaselityksen tiedoksi Terrafame Oy:lle.

Hallinto-oikeus on 21.–23.5.2024 toimittanut katselmuksen Terrafame Oy:n kaivos- ja tehdasalueella Sotkamossa. Katselmuksesta laadittu pöytäkirja on toimitettu tiedoksi katselmuksessa läsnä olleille osapuolille ja liitetty hallinto-oikeuden asiakirjoihin.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on toimittanut hallinto-oikeudelle tiedoksi listauksen Terrafame Oy:n vireillä olevista ympäristö- ja vesitalouslupahakemuksista sekä diaariotteen Elementis Minerals B.V. Suomen sivuliikkeen ympäristö- ja vesitalouslupahakemuksesta, joka koskee Sotkamon kaivoksen ja tehtaan ympäristö- ja vesitalousluvan numero 9/08/2 eräiden lupamääräysten muuttamista.

Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry on antanut katselmuksen johdosta lisäselvityksen.

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue on antanut katselmuksen johdosta lisäselvityksen.

Terrafame Oy on antanut katselmuksen johdosta lisäselvityksen.

Hallinto-oikeus on toimittanut katselmuksen johdosta annetut lisäselvitykset tiedoksi katselmuksessa läsnä olleille osapuolille.

Terrafame Oy on toimittanut hallinto-oikeudelle lisäkirjelmän. Terrafame Oy on esittänyt, että sen strategia ja liiketoimintamalli sekä koko

tuotantoprosessin mitoitus perustuvat vuosittaiseen 18 Mt malmin louhintamäärään. Malminlouhinnan lisäksi myös sivukiven louhintamäärä on tuotannon keskeinen tekijä. Sivukiveä pitää louhia pois malmin edestä vuosittain louhintasuunnitelman mukainen määrä, jotta tavoiteltu malminlouhintamäärä toteutuu.

Merkintä

Hallinto-oikeus on tänään antamallaan päätöksillä samanaikaisesti ratkaissut seuraavista Terrafame Oy:n toimintaa koskevista päätöksistä tehdyt valitukset:

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston 20.6.2022 antama päätös numero 87/2022 koskien Terrafame Oy:n Sotkamon kaivos- ja metallituotannon ympäristö- ja vesitalouslupaa sekä kalliokiviaineksen ottoa, louhintaa ja murskausta koskevaa maa-aines- ja ympäristölupaa (hallinto-oikeuden diaarinumerot 880/2022, 919/2022, 922/2022, 923/2022, 929/2022, 903/2022 ja 931/2022).

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston 29.6.2023 antama päätös numero 107/2023 koskien sivukivialueen KL1 ympäristö- ja vesitalouslupaa (hallinto-oikeuden diaarinumerot 925/2023, 929/2023 ja 1017/2023).

Hallinto-oikeudella on tätä asiaa ratkaistessaan ollut käytössään myös kyseisten asioiden asiakirjat.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

1. Hallinto-oikeus valituksen hyväksyen kumoo Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätöksen.
2. Hallinto-oikeus hylkää Suomen luonnonsuojeluliitto ry:n ja sen asiakumppaneiden oikeudenkäyntikuluvaatimuksen sekä vaatimuksen oikeudenkäyntimaksun korvaamisesta.

Perustelut

1. Pääasia

Sovellettuja oikeusohjeita

Ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan mainitussa laissa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavalla toiminnalla tarkoitetaan laitoksen perustamista tai käyttämistä sekä siihen teknisesti ja toiminnallisesti kiinteästi liittyvää toimintaa taikka alueen käyttämistä tai toiminnan järjestämistä siten, että siitä saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista.

Ympäristönsuojelulain 41 §:n mukaan, jos samalla toiminta-alueella sijaitsevalla usealla luvanvaraisella toiminnalla on sellainen tekninen ja toiminnallinen yhteys, että niiden ympäristövaikutuksia tai jätehuoltoa on tarpeen tarkastella yhdessä, toimintoihin on haettava lupaa samanaikaisesti eri lupahakemuksilla tai yhteisesti yhdellä lupahakemuksella. Lupaa voidaan kuitenkin hakea erikseen, jos hakemuksen johdosta ei ole tarpeen muuttaa muita toimintoja koskevaa voimassa olevaa lupaa.

Ympäristönsuojelulain 46 §:n 2 momentin mukaan, jos 41 §:ssä tarkoitettuja toimintoja koskeva lupa-asia on pantu vireille eri lupahakemuksilla, hakemukset on käsiteltävä ja ratkaistava tarvittaessa samanaikaisesti ottaen huomioon toimintojen muodostama kokonaisuus.

Asiassa saatu selvitys

Terrafame Oy:n olemassa olevaa kaivos- ja metallien tuotantotoimintaa koskee Pohjois-Suomen aluehallintoviraston 30.4.2014 antama ympäristö- ja vesitalouslupapäätös numero 36/2014/1 (niin sanottu aikaisempi päälupa). Päätöksen ympäristöluparatkaisun mukaan lupa koskee muun ohella monimetallimalmin louhintaa Kuusilammen avolouhoksesta (15 miljoonaa tonnia malmia ja 30 miljoonaa tonnia sivukiveä vuodessa) sekä ensimmäisen ja toisen vaiheen kasaliuotusta. Aikaisempi päälupa on muutettu määräaikaiseksi Vaasan hallinto-oikeuden 28.4.2016 antamalla päätöksellä numero 16/0090/2. Korkein hallinto-oikeus ei 9.5.2017 antamallaan päätöksellä taltionumero 2158 muuttanut ympäristöluvan voimassaoloa koskevaa määräystä. Toimintaa jatkaakseen yhtiön on tullut hakea toiminnalleen uutta ympäristö- ja vesitalouslupaa 31.8.2017 mennessä.

Terrafame Oy on 30.8.2017 aluehallintovirastossa vireille panemallaan ja myöhemmin täydentämällään hakemuksella hakenut toistaiseksi voimassa olevaa ympäristö- ja vesitalouslupaa, niin sanottua uutta päälupaa Sotkamossa ja Kajaanissa sijaitsevalle monimetallikaivokselle ja metallien talteenottoprosesseille kaikkine osa- ja apuprosesseineen. Hakemus on olemassa olevan toiminnan jatkamisen lisäksi koskenut toiminnan huomattavaa laajentamista ja useita uusia toimintoja. Kasaliuotuksen osalta lupaa on haettu sekä nykyiselle että laajennettavalle toiminnalle. Ensimmäisen vaiheen liuotusalueella on nykyisin lohkot 1–4, joiden pinta-ala on noin 200 hehtaaria. Olemassa olevia liuotuslohkoja 2 ja 3 laajennetaan noin 12 hehtaarilla, jonka lisäksi rakennetaan uudet lohkot 5 ja 6, joiden pinta-ala on noin 50 hehtaaria. Laajennuksen jälkeen ensimmäisen vaiheen liuotusalueen pinta-ala on yhteensä noin 262 hehtaaria.

Terrafame Oy on 5.5.2021 päivätyllä kirjeellään pyytänyt aluehallintovirastoa antamaan yhtiön vireillä olevasta ympäristölupahakemuksesta PSAVI/2461/20217 erillisen päätöksen koskien ensimmäisen vaiheen liuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajentamista 150 metrillä. Kyseessä oleva laajennusosa on keskeisiltä osin rakennettu ja se on tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2021 kesäkuun alussa. Yhtiö on esittänyt, että edellä oleva laajennus tulisi olla käyttöön otettavissa toukokuun lopussa 2021 ja siksi sitä koskeva

päätös tulisi antaa nopeutetulla aikataululla. Liuotusalueiden laajentaminen hakemuksessa kuvatulla tavalla on oleellista yhtiön toiminnan jatkuvuuden kannalta ja rakennettujen alueiden käyttöönoton viivästyminen aiheuttaisi hakijalle kohtuutonta haittaa.

Aluehallintovirasto on 17.5.2021 erottanut uutta päälupaa koskevasta hakemuksesta jo käytössä olevan ensimmäisen vaiheen liuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajentamista ja laajennusten käyttöönottoa koskevan asian omaksi lupa-asiaukseen ja sittemmin antanut asiassa nyt kysymyksessä olevan valituksenalaisen päätöksen.

Oikeudellinen arviointi

Suomen luonnonsuojeluliitto ry asiakumppaneineen on vaatinut valituksenalaisen päätöksen kumoamista sillä perusteella, että päätös on ympäristönsuojelulain 41 §:n vastainen. Asia olisi tullut käsitellä yhdessä uutta päälupaa koskevan ympäristölupahakemuksen kanssa.

Hallinto-oikeus ensinnä toteaa, että muutoksenhakijoiden esittämä vaatimus ensimmäisen vaiheen liuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajennusosan ennallistamisesta on hallintopakon luonteinen eikä sen ratkaiseminen ensi asteena eikä muutoinkaan lupa-asian yhteydessä kuulu hallinto-oikeuden toimivaltaan.

Hallinto-oikeus toteaa, että Terrafame Oy:n kaivos- ja metallien tuotantotoiminta perustuu malmin kasaliuotukseen. Ensimmäisen vaiheen liuotusalue on elimellinen ja olennainen osa metallien tuotantotoimintaa. Malmin käsittelyn ja kasaliuotuksen eri vaiheissa aiheutuvia ympäristövaikutuksia, kuten melua, pölyä ja päästöjä vesistöön, ja toiminnasta aiheutuvia riskejä ympäristölle ei pääosin voida erottaa toisistaan. Selvää on, että kaivos- ja metallien tuotantotoimintaa ei voitaisi harjoittaa ilman toiminnassa olevaa ja toimivaa ensimmäisen vaiheen liuotusaluetta.

Terrafame Oy on 30.8.2017 pannut aluehallintovirastossa vireille koko kaivos- ja metallien tuotantotoimintaa koskevan ympäristö- ja vesitalouslupahakemuksen, johon ensimmäisen vaiheen liuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajentamista koskeva asia on sisältynyt yhtenä osana. Hakemusasiakirjojen mukaan ensimmäisen vaiheen liuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajentaminen ja pohjarakenteet toteutetaan olemassa olevien lohkojen kiinteäksi jatkeeksi siten, että malmin kasauksen jälkeen alkuperäisiä lohkoja ja niiden laajennusosaa ei voida erottaa toisistaan. Ensimmäisen vaiheen liuotusalueen olemassa olevien lohkojen 2 ja 3 kiertoliuoksen keruu- ja varoaltaat toimivat myös nyt kysymyksessä olevan laajennusalueen keruu- ja varoaltaina. Hallinto-oikeuden katselmuksella ensimmäisen vaiheen liuotusalueesta ja malmin kasaustoiminnasta tehtyjen havaintojen perusteella kyse on yhdestä yhtenäisestä tuotantoalueesta, jossa on kaksi liuotuskasaa. Kysymys on siten yhdestä toiminnasta, jolla on yhteiset ympäristövaikutukset.

Edellä olevan perusteella hallinto-oikeus katsoo asiassa olevan selvää, että ensimmäisen vaiheen liuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajentaminen ja olemassa oleva kaivos- ja metallien tuotantotoiminta sekä olemassa oleva ensimmäisen vaiheen liuotusalue muodostavat ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun laitoksen, joiden osatoiminnot liittyvät kiinteästi toisiinsa. Toiminnot ovat kukin erikseen luvanvaraisia ja niillä on laissa tarkoitettu tekninen ja toiminnallinen yhteys. Kun edelleen otetaan huomioon, mitä edellä on todettu eri toimintojen yhteisistä ympäristövaikutuksista, on asiassa ollut kysymys ympäristönsuojelulain 41 §:ssä tarkoitetusta tilanteesta, jossa eri toiminnot muodostavat erittelemättömän kokonaisuuden ja niiden ympäristövaikutuksia ja jätehuoltoa on ollut tarpeen tarkastella yhdessä. Erittelemätön kokonaisuus koskee erityisesti ensimmäisen vaiheen liuotusalueen olemassa olevia lohkoja 2 ja 3 ja niiden laajentamista. Myös aluehallintovirasto on päätöksensä perusteluissa katsonut, että kyseessä olevalla laajennuksella on 41 §:ssä tarkoitettu kiinteä ja toiminnallinen yhteys muuhun toimintaan. Näin ollen lupaa ensimmäisen vaiheen liuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajentamiselle on tullut hakea yhdessä olemassa olevan kaivos- ja metallien tuotantotoiminnan jatkamista ja olennaista muuttamista koskevan hakemuksen kanssa, kuten Terrafame Oy on alun perin vireille panemallaan hakemuksella tehnytkin. Asiassa ei ole oikeudellisesti ratkaisevaa merkitystä sillä, että nyt kysymyksessä olevan laajentamisalueen vaikutukset eivät ole huomattavia koko kaivos- ja metallien tuotantotoiminnan aiheuttamiin vaikutuksiin verrattuna.

Ympäristönsuojelulain 41 §:n mukaisessa tilanteessa, mikäli lupaa haetaan erikseen, on myös tehtävä arviointi siitä, onko hakemuksen johdosta tarpeen muuttaa muita toimintoja koskevaa voimassa olevaa lupaa. Ympäristönsuojelulain 41 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE 214/2013 vp) todetun mukaan säännöstä voitaisiin soveltaa erityisesti toiminnan muutostilanteissa, jolloin tulisi olla mahdollista voimassa olevasta luvasta huolimatta hakea lupaa erikseen vain siltä osin kuin muutos koskee tiettyä toimintaa. Perustelujen mukaan edellytyksenä erilliskäsittelylle olisi kuitenkin, että hakemuksen johdosta ei syntyisi tarvetta tarkistaa muilta osin voimassa olevia muiden toimintojen lupia tai yhteistä lupaa.

Hallinto-oikeus toteaa, että asiassa ei ole aluehallintovirastossa ollut vireillä erillistä ensimmäisen vaiheen liuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajentamista koskevaa hakemusta, joka olisi käsitelty viranomaisessa erikseen. Kysymys on ollut yhdestä koko toiminnan jatkamista ja olennaista muuttamista koskevasta hakemuksesta, josta aluehallintovirasto on Terrafame Oy:n pyynnön jälkeen jakanut valituksenalaisen asian käsittelemiseksi tarpeelliseksi arvioimansa osat. Terrafame Oy ei ollut pyynnössään asioiden erillään käsittelemiseksi tai kirjelmän myöhemmissä täydennyksissä yksilöinyt, mitä osatoimintoja erillään käsiteltävä hakemus koskee ja mille toiminnoille ja päästöille se hakee lupaa.

Valituksenalainen erillinen päätös on lisäksi tehty tilanteessa, jossa Terrafame Oy:n koko kaivos- ja metallien tuotantotoimintaa koskevan määräaikaisen ympäristöluvan varsinainen voimassaoloaika oli jo päättynyt. Määräaikaisen luvan mukaista olemassa olevaa toimintaa on kuitenkin luvan voimassaolomääräyksen mukaan voinut harjoittaa määräaikaisen luvan

mukaisesti, mikäli luvansaaja panee uuden lupahakemuksen vireille määräyksessä asetetun ajankohdan puitteissa. Tällaisessa tilanteessa ja kun asiassa on alun perinkin ollut kysymys yhdestä koko toimintakokonaisuutta koskevasta hakemuksesta, joka on sisältänyt huomattavaa toiminnan laajentamista, ja kun asiassa on ollut kyse ympäristönsuojelulain 41 §:ssä tarkoitetuista toiminnoista, olisi asia lainkohdan esitöistäkin ilmenevästi tullut käsitellä aluehallintovirastossa ympäristönsuojelulain 46 §:n 2 momentin mukaisesti kokonaisuutena.

Aluehallintoviraston päätöksen voimassaolomääräyksestä ja sen perusteluista ilmenee, että lupaviranomaisessa on tarkoitus käsitellä ensimmäisen vaiheen liuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajentamista koskeva asia uudelleen osana kaivos- ja metallien tuotantotoiminnan lupahakemusta, johon sisältyy ensimmäisen vaiheen liuotusalue yhtenä toimintana. Hallinto-oikeus toteaa, että ympäristönsuojelulain 41 §:n tai muutoinkaan ympäristönsuojelulain nojalla ei ole voinut tehdä lain 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen laitoksen osatoiminnon väliaikaista käyttöönottohyväksyntää ennen koko laitoksen toimintaa koskevan lupahakemuksen ratkaisemista. Hakemuksen jakamista ja asioiden erillään ratkaisemista ei voida perustella myöskään sillä, että näin käyttöönotetun alueen tarkkailusta saataisiin nopeasti uutta ja myöhemmin hyödynnettävissä olevaa ympäristötietoa.

Edellä mainituilla perusteilla hallinto-oikeus valituksen ensisijaisen vaatimuksen hyväksyen kumoaa aluehallintoviraston päätöksen. Asian näin päättyessä lausuminen muusta asiassa esitetystä raukeaa.

Hallinto-oikeus lisäksi toteaa, että se on tänään antamallaan eri päätöksellä ratkaissut Pohjois-Suomen aluehallintoviraston 20.6.2022 antamasta päätöksestä numero 87/2022 tehdyt valitukset. Mainittuun aluehallintoviraston päätökseen on sisällynyt malmin kasaliuotus ensimmäisen vaiheen liuotusalueella sekä ensimmäisen vaiheen liuotusalueen lohkojen 2 ja 3 laajentaminen.

2. Oikeudenkäyntikulujen ja oikeudenkäyntimaksun korvaamista koskeva vaatimus

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:n 1 momentin mukaan oikeudenkäynnin osapuoli on velvollinen korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan.

Pykälän 2 momentin mukaan korvausvelvollisuuden kohtuullisuutta arvioitaessa voidaan lisäksi ottaa huomioon asian oikeudellinen epäselvyys, osapuolten toiminta ja asian merkitys asianosaiselle.

Kun otetaan huomioon asian laatu ja asian merkitys muutoksenhakijatahoille, hallinto-oikeuden ratkaisusta huolimatta ei ole pidettävä kohtuuttomana, että muutoksenhakijat joutuvat pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Suomen luonnonsuojeluliitto ry:n ja sen asiakumppaneiden oikeudenkäyntikuluvaatimus on siten hylättävä.

Muutoksenhakijoilta ei peritä asiassa oikeudenkäyntimaksua. Näin ollen vaatimus oikeudenkäyntimaksun korvaamisesta on hylättävä.

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä ilmoittaminen

Sotkamon kunnanhallituksen, Sonkajärven kunnanhallituksen ja Kajaanin kaupunginhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen saa hakea muutosta.

Velvollisuus ilmoittaa päätöksen saamisesta

Suomen luonnonsuojeluliitto ry:n on viipymättä tämän päätöksen saatuaan ilmoitettava päätöksen tiedoksisaannista yhteisen kirjelmän allekirjoittaneille.

Ilmoitusvelvollinen on velvollinen korvaamaan ilmoittamatta jättämisestä aiheutuneen vahingon sikäli kuin se laiminlyönnin laatuun tai muihin olosuhteisiin nähden harkitaan kohtuulliseksi (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 94 §, hallintolaki 56 § 2 mom ja 68 §).

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli viimeistään **27.1.2025**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (01.20).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden ylituomari Riikka Mäki, lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Kirsi Stark ja Raija Uusi-Niemi, luonnontieteiden alan hallinto-oikeustuomarit Juha Väisänen ja Jaakko Tuhkanen sekä tekniikan alan hallinto-oikeustuomari Jenni Korpeinen. Asian on esitellyt Jenni Korpeinen.

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu

Päätös maksutta

Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Kajaanin yhdistys ry, Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry, Iisalmen luonnon ystävien yhdistys ry ja Kansalaisten kaivosvaltuuskunta ry
Osoite: [REDACTED]

Jäljennös maksutta

Terrafame Oy
Asiamiehet: [REDACTED]
HPP Asianajotoimisto Oy

Sotkamon kunnanhallitus

Sotkamon kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Sotkamon kunnan terveydensuojeluviranomainen

Sotkamon kunnan kaavoitusviranomainen

Sonkajärven kunnanhallitus

Sonkajärven kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Sonkajärven kunnan terveydensuojeluviranomainen

Sonkajärven kunnan kaavoitusviranomainen

Kajaanin kaupunginhallitus

Kajaanin kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen

Kajaanin kaupungin terveydensuojeluviranomainen

Kajaanin kaupungin kaavoitusviranomainen

Ruokavirasto

Geologian tutkimuskeskus

Säteilyturvakeskus

Väylävirasto

Liikenne- ja viestintävirasto

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Museovirasto

Kainuun museo

Kainuun pelastuslaitos

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus,
Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue
Patoturvallisuusviranomainen

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus,
Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue
Kalatalousviranomainen

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus,
Kalatalousviranomainen

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto,
Ympäristölupavastuualue

Suomen ympäristökeskus

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/>

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkisella kuulutuksella. Päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

- Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava
- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
 - päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
 - peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
 - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
 - vaatimusten perustelut
 - mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite: Korkein hallinto-oikeus
PL 180, 00131 Helsinki

Sähköposti: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

Käyntiosoite: Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki

Puhelin: 029 56 40200

Faksi: 029 56 40382

Aukioloaika: arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:

<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>